

Werkers in de gezondheidszorg in tijden van corona

Erik Asbreuk (58) is huisarts in Nieuwegein en katholiek. Gerard Vaneker (58) is verpleegkundige en nachthoofd in het Sint Antoniusziekenhuis aldaar. Gerard is daarnaast diaken en voorganger in de parochie van de H. Drie-eenheid. Ik sprak beiden in oktober en vroeg onder meer: wat heeft de pandemie gedaan met hun werkomgeving?

Vaneker: "De vermoeidheid slaat toe. Mensen zijn overbelast. Op de IC worden momenteel twaalf medewerkers gemist vanwege burn-out. Elke afdeling mist mensen. Van één afdeling stierf een 29-jarige verpleegkundige op de IC aan corona. Zijn vriendin werkt daar ook. Deze afdeling is niet meer inzetbaar voor de tweede golf. Nu is er gelukkig wel meer kennis en ervaring dan bij de eerste coronagolf. Contact met familie wordt meer geaccepteerd. In het voorjaar gingen coronapatiënten naar de IC zonder hun familie nog te kunnen zien. Er was alleen contact via een iPad. Twee maanden later was er dan nogal eens alleen een *bodybag* te zien. Het is vreselijk om vaak mensen naar het mortuarium te brengen zonder te kunnen zien wie ze eigenlijk zijn."

Asbreuk: "Het virus moet je niet onderschatten. Het tast lichaam én geest aan. Mensen hoesten enorm maar denken toch dat hen niet veel mankeert.

Men is verbaasd naar het ziekenhuis of naar de IC te moeten. De omgeving ziet wel de ernst van de situatie. De tweede golf is heftiger omdat er veel meer besmettingen zijn. De huisartsenpraktijken worden heel veel gebeld. De onbeschikbaarheid neemt ook toe. De maatschappij raakt overprikkeld. Vanuit de praktijk maken we ons zorgen over mensen met andere klachten die vanwege de pandemie niet opgenomen worden. De meest kwetsbaren bellen we dagelijks."

Dokter Asbreuk

Vaneker: "Als ziekenhuis met een regiofunctie houden we de helft van de gewone bedden vrij voor coronapatiënten en 20 IC-bedden. Honderd gewone bedden en 14 IC-bedden zijn niet in gebruik bij gebrek aan personeel (zie foto rechter pagina). Er zijn minder operaties, maar er moet wel ruimte blijven voor spoedoperaties. Voor ouderen (70+) met een dubbele problematiek zijn aparte kamertjes nodig in verband met de grote mogelijkheid van een delier. Maar die zijn vaak door coronapatiënten bezet. Veel ouderen wachten op een plek in een verpleeghuis. Als ze corona hebben gehad, zijn ze niet zomaar welkom. Zo slibt het ziekenhuis dicht. Het is enorm schipperen. Er is de laatste jaren teveel wegbezuinigd."

Wat heeft de pandemie met jullie zelf gedaan?

Asbreuk: "Toen ik mensen thuis zag sterven, ben ik echt geschrokken van hun gezichtsuitdrukking, hoewel ik toch heel wat heb meegemaakt in mijn loopbaan. Er is geen doodstrijd zoals bij anderen, maar men is toch heel erg ziek. Men snakt naar adem; de ogen rollen er soms bijna uit. Het is niet goed te beschrijven. Anders dan bij een zware longontsteking wordt de geest aangetast."

Omstanders schrikken daar vaak van. Medisch gezien is het fascinerend, maar als mens schokt het me steeds weer als ik zie hoe erg men eraan toe is. Bescherm jezelf heel goed als je tot de risicogroep behoort! En houd je aan de regels om te voorkomen dat je anderen besmet. Gelukkig kan ik mezelf goed beschermen."

Vaneker: "Ik woon alleen. Stel dat ik toch besmet raak – je hebt het niet zo gauw in de gaten. Artsen vragen patiënten ook niet of ze heel hard hoesten; dat ontkennen ze vaak, ook als het wel zo is. Men vraagt of ze nog zelfstandig de WC kunnen bereiken. Soms zegt men dan lachend ja, terwijl het niet zo is. We moeten elkaar in de gaten houden. Mijn taak in het ziekenhuis is ook om de vraag te stellen of verdere behandeling zinvol is. Door de pandemie wordt die vraag gelukkig eerder geaccepteerd. Velen hebben het idee gekoesterd dat bijna alles maakbaar is en dat we tamelijk onkwetsbaar zijn. Dat is nu ontmaskerd als een illusie. Familieleden en patiënten accepteren eerder dat de dood nadert. Daarnaast ziet men dat er maar zoiets als dit virus hoeft op te duiken of de hele zorg kraakt in zijn voegen. De overheid was in het voorjaar weinig voorbereid op een ramp als deze; nu gaat het iets beter. Ik hoop dat veel mensen gaan nadenken over hoe we als maatschappij bezig zijn. Hoe we snelle oplossingen eisen en eindeloos door blijven behandelen. Het ziekenhuis kan dat helemaal niet meer aan. Ik zie de grenzen bij mijn collega's en ook bij mijzelf."

Roept de pandemie ook vragen op in jullie ziel?

Vaneker: "Het is in een machteloos gebaar dat we uitroepen: waarom gebeurt dit allemaal; wat is de zin ervan? Wat betekent het toch dat God almachtig is? Komt het virus uit Zijn hand? Waar is God? Bij mezelf en bij anderen zie ik wel dat de dood eerder geaccepteerd wordt als je erop vertrouwt dat dit het einde niet is. Mensen kunnen hun eindigheid eerder accepteren en het leven loslaten als ze het in Gods handen kunnen leggen."

Asbreuk: "Als gelovige ben ik gewend enige afstand te nemen en me steeds weer af te vragen hoe ik kijk naar de mensen en naar de wereld. Veel stress geeft gelukkig geen kramp in mijn ziel. Voor mij is dit werk tevens een roeping. Je doet wat je denkt te moeten doen omdat het goed is en bent in die zin niet afhankelijk van succes. Maar ook ik zie natuurlijk graag resultaat van mijn werk. Als huisarts kun je veel bijdragen aan goede palliatieve zorg als genezing niet meer mogelijk is.

Door corona heb je ineens veel contact met familieleden. Dat vraagt veel maar is ook belangrijk."

Vaneker: "In het ziekenhuis heb je dat juist minder; er wordt afstand gehouden. Voor mij is dit werk ook een roeping. En ik heb het gevoel dat ik daarbij mede geleid wordt door Gods verborgen hand. Bijvoorbeeld als ik 's nachts ineens de aandrang voel om iemand aan de andere kant van het ziekenhuis nog even te bezoeken. Blijkt die net in een crisis te zijn beland, waardoor er snel opgetreden moet worden. Een niet-gelovige collega zal dat toeval noemen; ik noem dat Voorzienigheid."

Welke taak zien jullie voor de geloofsgemeenschap?

Asbreuk: "In Jutphaas (voormalig dorp en voormalige gemeente; onderdeel van Nieuwegein) zie ik bij veel ouderen dat ze de kerk erg missen. Het gevoel van gemeenschap is weg. Het werkt vervreemdend als je je voor een viering moet aanmelden en er afstand moet houden. De eenzaamheid is fnuikend. Bel mensen veel meer op! Organiseer kleinschalige vieringen via internet. Laat jezelf zien als kerk. Blijf juist nu verkondigen dat God altijd op een verborgen manier aanwezig is, ook in de meest uitzichtloze situaties."

Vaneker: "Er wordt nu gewerkt aan het streamen van vieringen. Er melden zich jongere mensen die verstand hebben van ICT en multimedia. Er is altijd hoop!"

door Hans Oldenhof, diocesaan diaconaal werker